

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಹಿರಿಮೆ

|

ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಸದುಪಯೋಗವು ತತ್ವಹಿತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆದುವು ವೇದಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಭಾಗ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಉತ್ತರಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ವೇದಾಂತ, ಅಂದರೆ ವೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಎಂದೂ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಪೂರ್ವಕಾಂಡದ ಅನಂತರ ಉಪನಿಷದ್ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಧೀತವಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ವೇದಾಂತವೆಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಸರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹತ್ತರವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆ ರೀತಿ ನಾಮನಿರ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಪ್ರಾಶಸ್ತವೂ ಶಿಷ್ಯಪರಿಗ್ರಹವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಇವೆ. ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಜ್ಯೋತಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಆ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಜನರು ಮೋಹದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಯಾಗಗಳು ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾಗಾಂಗವಾಗಿ ಋಷಿಗಳು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿ, ಉಷಸ್ಸು, ಆದಿತ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಶಕ್ತಿದೀಪ್ತಿಗಳು ಋಷಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನೂ ಆನಂದವನ್ನೂ ತುಂಬಿದುವು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತದಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳುಂಟಾದುವು. ಆ ದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೂರೆಯಬಹುದಾದ ಶಾರೀರ ಸೌಖ್ಯವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ಮೊದಲು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೂ ಸನ್ನಿಹಿತವೂ ಆದ ಬೇರೊಂದು ಪುರುಷಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು, ಕೇವಲ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ 'ಸಿದ್ಧಿಭವತಿ ವಾ ನೇತಿ', ಸಂಶಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇತರ ವಿಧವಾದ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲದ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಧೈಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಹಸದ ಮಾತು. ಆದ ಕಾರಣ ಅತಿಮಾನುಷರಾದ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರೀತಿ ಸಹಾಯಗಳಿಂದ ಋಷಿಗಳು ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಡೆಗೊತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಚಿತ್ರಯಾ ಯಜೇತ ಪಶುಕಾಮಃ', 'ದಧ್ನಾ ಇಂದ್ರಿಯ ಕಾಮಸ್ಯ ಜುಹುಯಾತ್', ಶ್ಯೇನೇನಾಭಿಚರನ್ ಯಜೇತ' ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ದೇವತಾರ್ಚನ ರೂಪವಾದ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಜನರ ಆಶೋತ್ತರಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೈಗೊಡುವುದೆಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಗಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, 'ಅನ್ಯಥಾ ಕೃತಂ ಅಕೃತಂ' - ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಫಲ ಸಾಧನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು, ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸುಖಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಡದೆ, ವಿಷಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಜಯಿಸುವ ಸಂಯಮವನ್ನು ಯಾಗಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರೂ ತೋರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಆ ಅಭಿನಿವೇಶವೇ ಇದ್ದರೆ, ಇಹಲೋಕ ಸುಖಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆದ ಪಾರಲೌಕಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯು ಸಹಜವಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿಯ ಪರಲೋಕ ಭೋಗವು ವಿಹತಕರ್ಮಪರರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು 'ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯೋಮೇನ ಸ್ವರ್ಗಕಾಮೋ ಯಜೇತ', ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಘೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಯಾಗಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮನು ಸ್ಥಿರಪದಾರ್ಥ ಎಂಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನ; ಚ ತು ತಪ್ಪದೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳೇ ಫಲಸಾಧನವೆಂಬ ಹಿತಜ್ಞಾನ; ಇಹಲೋಕ

ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ಪರಲೋಕದ ಸುಖ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಎಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನ - ಈ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮರ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿರಿದಾದ ಅನಂದವುಂಟೆಂಬುದು ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ವಿಷದವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅನುಭವದಿಂದಾಗಲಿ ವಿಮರ್ಷೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಸುಖವೂ ಇಹಲೋಕದ ಸುಖದಂತೆ ಭಂಗುರವಾದದ್ದೆಂದು ತೋರಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. 'ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ', 'ತದ್ಯಥೇಹ ಕರ್ಮಚಿತೋ ಲೋಕಃ ಕ್ಷೀಯತೇ', 'ಏವಮೇವಾ ಮುತ್ರ ಪುಣ್ಯಚಿತೋ ಲೋಕಃ ಕ್ಷೀಯತೇ'. ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಸುಖವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಂತ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಾದ್ದರಿಂದ, ಅಸೆಯು ಆ ಗುರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜವಾಗಿ ಅನಂತವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಆದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ತವಕ ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸುಖದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೂಂದುವ ಬಗ್ಗೆ - ಇವುಗಳು ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ದೇವತೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಉದಾಸೀನರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸೋಮ ಮುಂತಾದ ಅವರ ಆಹಾರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ, ಅವರು ತ್ಯಜ್ಜರಾಗಿ, ಶಕ್ತರಾಗಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ದೇವತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅನಂತ, ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ, ಭಾರತದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಗಣನೆಯೂ ದೇವತಾ ಗಣನೆಯೂ ಸರಿತೂಗುವಂತಿದೆ.

ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ದೇವತೆಗಳೂ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ತ್ಯಜ್ಜರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೂ ಅವರಿಗೂ ವಾಸ್ತವವಾದ ಸಂಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಫಲವನ್ನೂ ಒಂದೇ ದೇವತೆ ಕರುಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗಿ, ಸರ್ವಫಲಪ್ರದನಾಗಿ, ಅವಾಪ್ತ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನಾಗಿ, ಸರ್ವಮಂಗಳ ಗುಣಾಕರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಂಶಭೂತರೋ, ಅಧೀನರೋ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರಕ್ಷ್ಯಭೂತರಾದ ಜನರ ಮನೋರಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ದೇವತಾದ್ವೈತ ದೃಷ್ಟಿಯು ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹಿತದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಮೇಲುಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದೇವತೆ ಅಪೂರ್ಣವಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಿಂದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಉಪಹಾರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದವನಿಗೆ ಹಸಿವೆಯಿಲ್ಲಿದು? ಸರ್ವರಕ್ಷಕನೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ದೇವತೋತ್ತಮನಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾಗ ಸಲ್ಲಿಸುವ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ನಾವು ಆಚರಿಸುವ ಕರ್ಮ ನಮ್ಮ ತ್ಯಾಗಶೀಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ; ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಶೀಲವನ್ನಲ್ಲ. ಕರ್ಮದಿಂದ ಮಮತಾಭಿಮಾನವು ಹೋಗಿ ಮನಸ್ಸು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಭಕ್ತಿಮಯವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸಾಯುಜ್ಯಯದಿಂದಂಟಾದ ದುಃಖಪರಂಪರೆಗಳನ್ನಳಿದು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಯುಜ್ಯಯದಿಂದಂಟಾದ ಅಪರಿಮಿತಾನಂದವನ್ನು ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು 'ಸಾಯುಜ್ಯಮವಾಪ್ನೋತಿ' 'ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೇವ ಭವತಿ', 'ಲಬ್ಧ್ವಾ ಆನಂದೀ ಭವತಿ', ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಗಳು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ತತ್ವಹಿತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಮೊದಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಂದೂ, ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರೆ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ 'ಪುರುಷನೇ' ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದೂ, ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದ ನಿರ್ಣಯ ತೋರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ವೇದಾರ್ಥದ ಅಂತವೆಂದೂ, ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಂದೂ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಹಿರಿಮೆಯು ಮತ್ತೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡು ಕಾಂಡಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಹೊಂದಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಂಡವನ್ನು ಕರ್ಮಕಾಂಡವೆಂದೂ, ಉತ್ತರಕಾಂಡವನ್ನು ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹಲಕೆಲವು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ರೋಗಿಯು ವೈದ್ಯನನ್ನು ಬಯಸುವಂತೆ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಕರ್ಮರನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಕಾರ್ಯಾಂತೇ ಅಪ್ರಯೋಜಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರಿಕ್ಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ನೆಮ್ಮದಿಯು ವರ್ಣನಾತೀತವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ದಾರ್ಶನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನ್ನಬೇಕು. ಬುಭುಕ್ಷುವು ಹಾಕಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕರುಣಿಸಿದರೆ, ಮುಮುಕ್ಷುವು ರಚಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ ಆತ್ಮನು ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ನೆರವಾಗಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ವಿಶ್ವದ ರೂಪವನ್ನೇ ತೋರಿಸಿ ಅಮೋಘವಾದ ಜ್ಞಾನಾನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮನ ನಿತ್ಯತೆ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ - ಇವು ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಐಶ್ವರ್ಯವಾದರೆ, ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಶ್ವದ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ನಶ್ವರವಾದ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದರ - ಇವುಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಂಪತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಮಹತ್ವದ ಅಂತರವೇರ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇಂಥ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಹಳ ಉಪಯೋಗಕರವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಪದಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಎಂಬುವು. ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂದೂ ದೊಡ್ಡದಾಗುವಿಕೆಯೆಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಸ್ತೋತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ, ಕ್ರಮೇಣ ವಿಶ್ವದ ರೂಪವಾಗಿ ವಿಕಸಿಸುವ ವಸ್ತುವೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವದಾರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮಶಬ್ದವು ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಸಾರಭೂತವೂ ಧಾರಕವೂ ಆಗಿರುವ ಅಂತಸ್ತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತತ್ವದ ಸಾರವು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯೆಂದೂ ಅದು ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದೂ ಆತ್ಮಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಅಪರೋಕ್ಷವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಅಪಲಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಆತ್ಮನು ಬೇರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಸಹ ಬೇರೆಯಾದದ್ದು; ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ. ಆದ್ದರಿಂದ ದ್ವೈತವೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದ್ವೈತದ ಶಿಖರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಬಲವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾದಾನಕವೆಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಆತ್ಮನೂ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಒಂದೇ ಆದರೆ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ - ಅದ್ವೈತವು ಏರ್ಪಟ್ಟು, 'ದ್ವೈತಿನೋ ಅತಥ್ಯದರ್ಶಿನಃ' ಎಂಬ ನಿಂದೆಗೆ ನಾವು ಗುರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಏರ್ಪಡುವ ಕೆಲವು ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಶಬ್ದವು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮವು ಜಗತ್ತಿನಂತೆಯೇ ಅಚೇತನಮಯವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಶಂಕೆ. ಆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ದೃಢನಿಶ್ಚಯರೂಪವಾಗಿ ತೋರದೆ, ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಸಂಭಾವಿತವಾದದ್ದೂ ಆಗಬಹುದು. ಈ ಎರಡು ದೋಷಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಶಬ್ದವು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ವಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಆವರಿಸಿ, ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮೀರಿ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು 'ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಉಚಿತವಾಗಿಯೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೂ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಉದ್ಘಾಟಕ ಮಹರ್ಷಿಯು ಶ್ವೇತಕೇತುವಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶವೂ ಈ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸತ್ ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವೆಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ 'ತತ್ ತ್ವಮಸಿ ಶ್ವೇತಕೇತೋ' ಎಂದು ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶ್ವೇತಕೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಿರುವುದು ಬಹಳ ವಿಚಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ತತ್ವಮಸಿ', 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ', 'ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬ ಅದ್ವೈತ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಸನ್ಮಾನವು ದೊರೆಯಿತು.

ವಸ್ತುರೂಪವು ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಭೋಗವೂ ತದನುರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. 'ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ'. ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದದು ಯಾವುದಿದೆ? ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. 'ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಪ್ನೋತಿ ಪರಂ'. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದದ್ದು ತ್ಯಾಗ, ಅಂದರೆ ಫಲಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ. ಅದನ್ನೇ ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

Commented [VS1]:

ಅಂದಮೇಲೆ ಇತರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನೂ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ತತ್ಪರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಯೋಗವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಅತಿ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ.

III

ದಾರ್ಶನಿಕರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಅನೇಕ ಕಡೆ ಲಭಿಸಿದ ರತ್ನಗಳು ವಸ್ತುತಃ ಅಮೋಘವಾದುವೇ. ಆದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ಯುಕ್ತ ಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಅನೇಕ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ರಹಸ್ಯವು ಅಡಗಿದೆ. ಆ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರ್ವವೇದಾಂತತ್ರಯ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ತತ್ವ ಸಮನ್ವಯವು ಸಾಧ್ಯ. ಅದರ ವೈಖರಿ ಸಹ ಗಮನಾರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು ದೇವತಾದ್ವೈತಕ್ಕೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ವೈತಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಪಾರ ಭೇದ. ದೇವತಾದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ದಾರ್ಶನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯ ವಿಚಾರವೇ ಬಂದಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುವು. ಅವುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತತ್ವದೃಷ್ಟಿ ವಿಶಾಲವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆತ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದಂತೆ ದೇವತೆಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ಅಭೇದವೇರ್ಪಟ್ಟರೆ, ಸರ್ವಗ್ರಹದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಷೋಭವು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮನ್ವಯ ಬೋಧಕವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಕೆಲವು ಈ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, 'ಏಷ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮಾ ಅಪಹತ ಪಾಪ್ಮಾದಿವ್ಯೋ ದೇವ ಏಕೋ ನಾರಾಯಣಃ' ಎಂಬ ಘಟಕ ಶ್ರುತಿಯು ಆತ್ಮನನ್ನು ನಾರಾಯಣನೊಂದಿಗೆ ಏಕೀಕರಿಸಿದೆ. ಈ ಘಟಕವಾಕ್ಯದಿಂದ ಶರೀರಾತ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂದೂ, ಆ ಸಮನ್ವಯವೇ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಘಟಕ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪರಭಾಗವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಭೇದಶ್ರುತಿಗಳು ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಪಡಿಸುವುದು ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಪದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಕಲ ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ನಾರಗಳಿಗೆ ಅಯನಂ, ಆಶ್ರಯವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಸಕಲ ಚೇತನಾಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳೂ ಆಶ್ರಯ ಯಾವುದಕ್ಕೋ ಅದು ಎಂದು ಆತ್ಮ ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನೂ,

ನಾರಾಯಣ ಪದವು ಯೋಗದಿಂದ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ರೂಢ್ಯಾ ದೇವತಾ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವತೆಗಳ ಅಭೇದವು ವೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಅರ್ಥ ಎಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಪರತತ್ವದ ಐಕ್ಯ ಏರ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಸಾಧನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅಭೇದವುಂಟಾಯಿತು. ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಜ್ಞಾನವು ಕೇವಲ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಜ್ಞಾನವಾಗದೆ ಉಪಾಸನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನ, ಉಪಾಸನ, ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಂ ಅನುಧ್ಯಾನಂ ಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಭಿದೀಯತೇ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯೆಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಅತ್ಯಂತ ಆದರವೇ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯಂಶ. ಅದಿದ್ದರೆ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದ ಅಥವಾ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ದುರಭಿಸಂಧಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ನಮಗೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಶುದ್ಧಸತ್ಯರಾದ ಯತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸರ್ವತ್ರ ಸಾಮ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ 'ಆತ್ಮನಸ್ತು ಕಾಮಾಯ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಿಯಂ ಭವತಿ'.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಾನಾ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಬದಲಾಯಿಸಿ 'ಏಕೋ ದೇವಃ' ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮೂಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆಧಾರವಾಗಿ ಜಗನ್ಮಯವಾಗಿ ತೋರುವ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವು ವಿಶದೀಕೃತವಾದದ್ದರಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮವೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ ಎಂಬ 'ವಿಶಿಷ್ಟ' ಅದ್ವೈತ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತವಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಚರಮಾವಧಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ವೇದಾಂತವೆಂದು ಸ್ವರಸವಾಗಿ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದುದು ಎಷ್ಟು ರಹಸ್ಯದ ಅರ್ಥವೋ ಅದು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ರಹಸ್ಯವಡಗಿದೆ. ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯವೂ ಸಹ ಪುಟ್ಟದಾಗಿ, ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. 'ಇತ್ಯುಪನಿಷತ್', 'ತದಪ್ಯೇಷ ಶ್ಲೋಕೋ ಭವತಿ' ಎಂಬ ಉಪನಿಷದ್ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಪನಿಷತ್ತು, ಶ್ಲೋಕ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಅಂಥ ರಹಸ್ಯವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷತ್ತು ಗೂಢವೂ, ಅನರ್ಘ್ಯವೂ ಆದ ರಹಸ್ಯ ಬೋಧಕ ವಾಕ್ಯವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ರಹಸ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ತತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ, ವಿನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದೂ ಸಹ ಉಪ-ನಿ-ಷದ್ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ವಾಕ್ಯಗಳು ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಗುರೂಪದೇಶ, ತತ್ಪ್ರಾನ್ವೇಷಣೆ, ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಋಷಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಮಾಡಿ ನಮಗೆ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಚಿರಋಣಿಗಳು. ಶ್ರಮದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಧನವನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಸಿನಾದ ಮಗನಿಗೆ ತಂದೆಯು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವಂತೆ ಋಷಿಗಳೂ ಉಪನಿಷದರ್ಥ ಸಂಚಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ಧನವು ಪ್ರಾಯಶಃ ಪುತ್ರಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಮಾಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಧನದ ಬೆಲೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದು, ಅದನ್ನು ಪೋಲುಮಾಡದೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ

ಅವಶ್ಯಕವಾಗುವಂತೆ ಗುರುಗಳು ತಾವು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ತಾವು ಹೋದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಷಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ನಮ್ಮ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಋಷಿಪುತ್ರನಾದ ಭೃಗು ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ವರುಣನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅವನಿಗೆ ವರುಣನು ಮೊದಲೇ 'ಅನ್ಯೋಂತರ ಆತ್ಮಾನಂದಮಯಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ಯಾವ ಫಲವೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವರುಣನು ಬ್ರಹ್ಮದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ನಾಯಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರವಚನೇನ ಲಭ್ಯಃ'. ಆದ್ದರಿಂದ 'ತಪಸಾ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಸ್ವ' ಎಂದು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೂ ಋಷಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಲೋಚನೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅದನ್ನೇ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ತಪಸ್ಸು. ವಾರುಣಿಯು ಕೂಡ 'ಯತೋವಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ', 'ಯೇನ ಜಾತಾನಿ ಜೀವಂತಿ', 'ಯತ್ರಯಂತ್ಯಭಿಸಂವಿಶಂತಿ', 'ತದ್ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಸ್ವ' ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಪಡೆದನು. ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳು ತೋರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದುವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು ಯಾವುದೋ ಅದನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರಣತಾನ್ವೇಷಣೆ ಉಪದೇಶದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣತ್ವವು ನಿರಾಬಾಧಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ತೋರುವುದೋ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ ಕಾರಣತ್ವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಭೃಗು ಕುಮಾರನು ಪ್ರಕೃತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಆನಂದೋಬ್ರಹ್ಮತಿ ವ್ಯಜಾನಾತ್' ಎಂಬಂತೆ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ವಸ್ತು ಕಾರಣತಾನ್ವೇಷಣೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಇದು ಬಾಹ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯ ಫಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಅಂತರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೂ ತಪಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಲಭಿಸಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪುನಃ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರೆ ಸಮನ್ವಯ ರೂಪವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ತಪೋಲಬ್ಧ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾದದ್ದು ಒಂದು 'ಕಣಸು'. ಅದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಪಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ತಪಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತೂ ಒದಗಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರಬೇಕು. 'ನಾಯಮಾತ್ಮಾ ಬಲಹೀನೇನ ಲಭ್ಯಃ'. ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಋಷಿಗಳು ನಿರ್ದಯಹೃದಯದಿಂದ ಶಿಷ್ಯಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಶಾಂತೋದಾಂತ ಉಪರತಃ ತಿತಿಕ್ಷುಃ ಸಮಾಹಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ಆತ್ಮನ್ಯೇವಾತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯೇತ್'. ಆತ್ಮದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಮೊದಲಾದವು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕ. ವಿದ್ಯಾದೇವತೆಯೂ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾಳೆ:

‘ಯಮೇವ ವಿದ್ಯಾಃ ಶುಚಿಮಪ್ರಮತ್ತಂ

ಮೇಧಾವಿನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೋಪಪನ್ನಂ

ಯಸ್ತೇ ನದ್ರುಹ್ಯೇತ್ ಕತಮಚ್ಚನಾಹ

ತಸ್ಮೈ ಮಾ ಬ್ರೂಯಾಃ ನಿಧಿಪಾಯ ಬ್ರಹ್ಮನ್’

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಶುಚಿತ್ವ, ಜಾಗರೂಕತೆ, ಮೇಧೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಇವುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆಯೋ, ಯಾವನು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡದೆ ನುಡಿಯದೆ ಇರುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಂಥ ನಿಧಿಪನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, 'ಅಸೂಯಕಾಯ ಅನ್ಯಜವೇ ಅಯತಾಯ ನ ಮಾ ಬ್ರೂಯಾಃ, ವೀರ್ಯವತೀ ತತಃ ಸ್ಯಾಂ' ಎಂದೂ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಇಂಥ ಸಭಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರನಾದ ನಚಿಕೇತನು ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶ ಪುರುಷನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶುಷ್ಕವಾದ ಧನವನ್ನು ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ತಂದೆಗೆ ಸದ್ಗತಿ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು, ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ಮರುಕಗೊಂಡು ತಾನೇ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ, ಕುಪಿತನಾದ ತಂದೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಯಮನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ನಚಿಕೇತನು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡ ಯಮನು ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಚಿಕೇತನು ಎರಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿದು ಯಮನು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಾಯಶಃ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದೂ ಇತರವಾದ ಪ್ರೇಯಸ್ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಚಿಕೇತನಿಗೆ ಕೊಡಲು ತಾನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವನೆಂದೂ ಯಮನು ಹೇಳಿದರೂ, ನಚಿಕೇತನು ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಮಹತ್ತರವಾಗಿತ್ತು. 'ನಾನ್ಯಂ ವರಂ ನಚಿಕೇತಾವ್ಯಣೇತೇ' ಎಂದು ತತ್ವೈಕಪರನಾಗಿ ಯಮನಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಯಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

'ಯಮೇವೈಷ ಮೃಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಃ'

ತಸ್ಮೈಷ ಆತ್ಮಾ ವಿವೃಣುತೇ ತನೂಂ ಸ್ಯಾಂ'

ನಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವೋ ಅದು ನಮಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತತ್ವಹಿತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಜನಜೀವನದ ಉನ್ನತ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರುವುದು ಅವುಗಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿ.ಟಿ. ತಿರುನಾರಾಯಣ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್.

ಈ ಪ್ರಬಂಧವು 'ಸಂಭಾವನೆ' ಎಂಬ ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತ ಬೆಳ್ಳೂರ ಮೈಲಾರ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಮಿತ್ರರೂ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು. ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ 1941; ಪುನರ್ಮುದ್ರಣ 2003.

